

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

Deres referanse

Vår referanse
18/00099-50

Vår dato
31.08.2018

Hørings svar på forslag til nye retningslinjer for helse- og sosialfagutdanningene - Vernepleierutdanningen

Fellesorganisasjonen (FO) er fagforeningen og profesjonsforbundet for 28.000 barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere. FO-Studentene er FOs studentorganisering og organiserer 2500 medlemmer.

Forslaget til nye retningslinjer skal erstatte dagens rammeplaner for helse- og sosialfagutdanningene. Hørings svaret er besvart på via Questback etter Kunnskapsdepartementets forespørsel. Spørsmålene er gjengitt i fulltekst før hvert svar.

I hvilken grad vurderes utkast til retningslinjen å være i tråd med tjenestenes fremtidige kompetansebehov? Besvar på en skala fra 1 -5, der '1' betyr 'i svært liten grad' og '5' betyr 'i svært stor grad'

FO-Studentene svarer: 4

Begrunnelse:

FO-Studentene mener at retningslinjene står i tråd med tjenestenes fremtidige kompetansebehov dersom våre innspill tas til følge. Det er særlig mer fokus på ferdighetstrening for å tilegne seg praktiske ferdigheter som vi vil trekke frem som viktige behov for tjenestene, slik utdypet under spørsmålet om manglende kompetanse i retningslinjene.

I hvilken grad vurderes utkast til retningslinjen å være i tråd med brukernes fremtidige behov for kompetanse i tjenestene? Besvar på en skala fra 1 -5, der '1' betyr 'i svært liten grad' og '5' betyr 'i svært stor grad'

FO-Studentene svarer: 3

Begrunnelse:

FO-Studentene antar at retningslinjene står i tråd med brukernes fremtidige behov for kompetanse i tjenestene dersom våre innspill tas til følge. Det er særlig inkludering av kunnskap om seksualitet og eldre som vi ønsker å trekke

FO

Besøksadresse:
Mariboestgt. 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
02380

Telefaks:
94 76 20 18

e-post:
kontor@fo.no

www.fo.no

Bankgiro:
9001.06.35674

Bankgiro kontigent:
9001.08.71394

Foretaksnr.:
870 953 852 MVA

frem for å sikre dette, slik utdypet under spørsmålet om manglende kompetanse i retningslinjene.

Hvordan vurderes graden av detaljering med hensyn til utdanningsinstitusjonens behov for autonomi (mulighet for lokal tilpasning) og behovet for nasjonal standardisering å være ivaretatt i læringsutbyttebeskrivelsene? Besvar på en skala fra 1 -10, der '1' er 'alt for detaljerte' og '10' er 'alt for generelle'

FO-Studentene svarer: 5

Begrunnelse:

FO-Studentene mener at det kan være mer detaljering med hensyn til behovet for nasjonal standardisering enn det programgruppens forslag legger opp til i dag.

Balansen mellom autonomi og standardisering er svært vanskelig og svært viktig. På den ene siden mener vi at utdanningsstedenes autonomi legger grunnlag for gode og inspirerende fagmiljøer ved utdanningsinstitusjonene. På den andre siden mener vi at det er behov for mer likhet mellom utdanningene for å sikre at alle vernepleiere innehar den samme grunnkompetansen. Vi mener at retningslinjene som programgruppen har foreslått kan få til en god balanse mellom autonomi og standardisering dersom de i større grad legger opp til studentmobilitet og stiller noe mer krav til studieprogresjon enn det gjøres i dag.

FO-Studentene mener at studentmobilitet er viktig, og bør i større grad legges opp til enn programgruppens forslag gjør. Dette forslaget spilles også inn til programgruppene for sosiomutdanningen og barnevernspedagogutdanningen. Studentmobilitet tilrettelegger for god sosial helse, endringer i livssituasjon, oppståtte familieforpliktelser i andre byer og andre uforutsette hendelser som kan oppstå i studenters liv. I tillegg vil det å ha et minimum av felles grunnkunnskap, uavhengig studiested, sørge for tydelighet i hva kompetansen til en vernepleier er. Dette kan bidra til et sterkere fagmiljø, at tjenestene kan stille tydeligere krav til kompetanse og bedre forhandlingsevner på arbeidsmarkedet overfor andre, konkurrerende profesjoner. Slik FO-Studentene anser retningslinjene legger de grunnlaget for mer autonomi til utdanningsinstitusjonene enn rammeplanene gjør. Vi forstår at forslag om å sikre studentmobilitet går på tvers med utdanningsinstitusjonenes autonomi, men mener at det er nødvendig for å sikre gode studier. Vårt forslag er at det legges inn et nytt punkt under 'Krav til studiets oppbygging' som krever en så stor grad av likhet mellom utdanningsinstitusjonene at det medfører mulighet for studentmobilitet.

Det bør også inkluderes at studiene skal inneholde et minimum av felles grunnkunnskap uavhengig studiested. For å kunne sørge for studentmobilitet og et minimum av felles grunnkunnskap uavhengig studiested, mener FO-Studentene at det også må stilles noen overordnede krav til studieprogresjonen. På den måten tilrettelegger man for at studentmobilitet kan forekomme etter

hvert studieår. Dette gjør at utdanningsinstitusjonene fremdeles beholder mye av sin autonomi, samtidig som det sikrer en viss grad av mobilitet. Vårt forslag er å legge til et nytt punkt under 'Krav til studiets oppbygging'. Dette lyder "Utdanningen skal ha en oppbygging som bidrar til progresjon gjennom studiet. Det innebærer at første studieår i hovedsak er et innføringsår der studentene får kjennskap til sentrale rammer og problemområder i faget, helsefaglig kompetanse og får trene på grunnleggende kommunikasjons og samhandlingsferdigheter. I andre studieår får studentene mer inngående kunnskap om spesifikke fagområder, og trening i ulike ferdigheter og konkrete metodiske tilnærminger. I tredje studieår skal studentene kunne tilegne seg mer avansert kunnskap om faglige problemstillinger, og de skal beherske å reflektere kritisk over egen profesjon og profesjonsutøvelse. I løpet av studiet skal studentene få anledning til å fordype seg i arbeid enten med en utvalgt målgruppe eller en særskilt metodisk tilnærming. Studiet tilrettelegges slik at studentene får trening i praktiske ferdigheter og muligheter til å utfordres på og arbeide med egne holdninger og forforståelser".

Er det noen typer kompetanse som mangler i høringsutkastet til retningslinje?

Vi i FO-Studentene mener at kunnskap om seksuelliv må inkluderes i retningslinjene. Mennesker med kognitiv og/eller fysisk funksjonsnedsettelse er særlig utsatt for seksuelle overgrep. Kunnskap om seksuell utforsking, seksualisert atferd og tegn på overgrep er nødvendig for å ivareta personer som er særlig sårbare. Vårt forslag er å legge til et nytt punkt under punkt 1 'Likestilling og ikke-diskriminering' som lyder "Har bred kunnskap om alle menneskers rett til seksuelliv, og hvordan møte personer med seksualisert atferd på en ivaretakende måte".

FO-Studentene mener at vernepleierne burde ha kompetanse om eldre og eldreomsorg. Eldreomsorg er i stor grad dominert av sykepleiere og hjelpepleiere. Samtidig ser vi at samfunnets gjennomsnittsalder øker. Dette viser til et fremtidig kompetansebehov der vernepleiernes sosialfaglige og helsefaglige kompetanse kan bidra til gode, effektive og ivaretakende tjenester. Dersom vernepleierne ønsker innpass i eldreomsorgen, må de ha kompetanse som gjør dem aktuelle som arbeidstakere. Vi foreslår derfor et nytt punkt under 'Likestilling og ikke-diskriminering' som lyder "Har kunnskap om eldre sine rettigheter, er en utøver som kan ivareta eldre sine behov for behandling og/eller tjenester og kan sikre eldre medvirkningsmuligheter".

En bachelor i vernepleie skal resultere i faglig reflekterte tjenesteutøvere. Beslutningsprosesser, relasjonsbygging og oppbygging av tjenestene skal bygge på kunnskap og erfaring, og skal endres gjennom refleksjon og ny kunnskap på området. Dette mener vi i FO-Studentene at bør komme tydeligere frem i retningslinjene enn det gjør i dag. Vi foreslår at det legges til et nytt punkt under 'Krav til studiets oppbygging' som lyder; "Det skal legges vekt på at studentene kan integrere teoretisk og praktisk kunnskap, og at de trenes i kritisk refleksjon over egen profesjon og profesjonsutøvelse i samhandling med

andre". Vi mener at denne kompetansen er viktig for å sørge for en god utvikling av egen praksis og av tjenestene.

FO-Studentene mener at retningslinjene har for lite fokus på ferdighetstrening. Det er ikke gitt at studentene blir gode yrkesutøvere selv om de leser pensum. I tillegg vet vi at praksisstudiene ikke er tilstrekkelig til å dekke hele behovet for praktiske øvelser. Ferdighetstrening sikrer at studentene ikke går ut av studiet uten å kunne et minimum av praktiske ferdigheter. Det gir også studentene en mulighet til å utforske og utfordre sine egne holdninger innen trygge rammer. Det vil slik styrke studentenes refleksjonsevne, noe som vil gjøre dem bedre rustet til å møte utfordringer i tjenestene de skal jobbe i når de avslutter studiet. Vårt forslag er at det legges til et nytt avsnitt under "Studiets oppbygging" som lyder "Sentralt i profesjonsutøvelsen for vernepleiere er å fremme, verne om og sikre rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne, og personer med utviklingshemning spesielt. Dette krever at studentene får ferdighetstrening i mindre grupper i flere perioder gjennom studiet, under veiledning av en fagansatt med profesjonsbakgrunn. Å arbeide systematisk med endringsprosesser er også en sentral del av ferdighetstreningen gjennom studiet. Ferdighetstreningen må ha fokus på både bruk og analyse av ferdigheter, samt kritisk refleksjon over makt og avmakt i profesjonell yrkesutøvelse. Gjennom studiet skal det også legges til rette for at studentene får trening i analyse av komplekse problemstillinger og skrivning av ulike dokumenter, herunder individuell plan og vedtak".

FO-Studentene vil i tillegg foreslå et økt fokus på samhandlingskompetanse i retningslinjene. Å bygge opp samhandlingskompetanse under studiet er viktig for å tilrettelegge for bedre samhandling i tjenestene. Det er noe både tjenestene og brukerne har behov for. Vårt forslag er et nytt punkt under 'Krav til studiets oppbygging' som lyder "Deler av studiet kan gjennomføres felles med andre utdanninger, for å fremme kompetanse til samarbeid og samhandling".

Er beskrivelsen av den delen av utdanningen som foregår i praksis (praksisstudiet) hensiktsmessig og gjennomførbar?

FO-Studentene svarer: Nei

Begrunnelse:

FO-Studentene mener at programgruppens beskrivelse av praksisstudiet har noen forbedringsområder, og håper at våre innspill tas med videre.

Praksis er den delen av studiet der studenter lærer å knytte teorien opp mot praktisk gjennomførelse og utøvelse av faget. Dersom praksis ikke er tilstrekkelig i omfang og innhold, vil ikke studenten ha utgangspunkt for å lære seg å bruke teorien i praksis. Da ser vi liten nytte av studiet. Vi mener at retningslinjene om praksis i vernepleierutdanningen likevel kan bli svært gode dersom våre forslag tas med.

Vi mener at det er essensielt at kritisk refleksjon er et læringsmål i praksis. Kritisk refleksjon er det som gjør oss gode i møter med mennesker. Vi foreslår

derfor at det legges til et nytt punkt under 'Krav til praksisstudiene' som lyder "Øvelse i kritisk refleksjon rundt egen praksis".

I tillegg mener vi i FO-Studentene at det bør være mulig å ønske seg et arbeidsområde for en av praksisperiodene. Praksis er en arena ikke bare for læring, men også for rekruttering. Samtidig forstår vi at det ikke er mulig å love studentene at de kan få velge arbeidsområde, da det er svært utfordrende å finne nok praksisplasser til alle. Vårt forslag er derfor et nytt punkt under 'Krav til praksisstudiene' som lyder "Studentene skal gis mulighet til å komme med ønske om arbeidsområde for en av praksisperiodene. Dette for at studentene skal ha mulighet til å knytte kontakter på arbeidsmarkedet".

FO-Studentene er uenig i å avgrense praksis på antall uker. Det er omfanget av læringsutbytte som burde avgjøre hvor mye praksis studentene får, ikke hvor mange uker man kaller praksis. Under 'Krav til studiets oppbygging' foreslår vi derfor at teksten som omhandler omfanget av praksis skal lyde "Praksis bør være på minimum 45 studiepoeng fordelt på minst to praksisperioder i ulike praksisfelt".

FO-Studentene mener også at veileder er av enorm betydning for læringsutbyttet til studentene. Uten god veiledning har ikke studentene noen som de kan reflektere faglig med, og da mister de muligheten til å utfordre seg selv, finne andre måter å møte situasjoner på og knytte teorien opp til praktiseringen av faget sitt. Under 'Krav til praksisstudiene' foreslår vi derfor at det inkluderes en setning om veileder som lyder "Veileder i praksis bør ha samme grunnutdanning som studenten, og skal inneha nødvendig veilederkompetanse".

Vi ønsker også et økt fokus på internasjonalisering i utdanningen. For å oppnå dette har vi et forslag om at det legges til et nytt punkt under 'Krav til praksisstudiene' som lyder; "Utdanningsinstitusjonen skal legge til rette for internasjonalisering, både ved å formidle internasjonale perspektiver gjennom pensum og undervisning og å legge til rette for at studenter kan ta et semester eller praksis i utlandet. Semester eller praksis i utlandet skal være knyttet til en utdanningsinstitusjon som har et tilsvarende studietilbud".

I hvilken grad er omfanget på retningslinjen gjennomførbart innenfor rammene av en 3-årig bachelorutdanningen? Besvar på en skala fra 1-5 der '1' er 'alt for lite omfattende' og '5' er 'alt for omfattende'

FO-Studentene svarer: 4

Begrunnelse:

Vi mener at dersom programgruppen tar våre forslag til følge, vil omfanget av studiet fremdeles være gjennomførbart innenfor rammene av en 3-årig bachelorutdanning. Samtidig legger retningslinjene opp til at undervisningen må være effektiv og målrettet dersom den skal dekke over det ønskede læringsutbyttet. Vi mener at det er positivt om utdanningsinstitusjonene blir mer kritiske til hva de bruker undervisningstiden sin på enn de er i dag, da

studentene våre gir klar tilbakemelding på at undervisningen kan bli betydelig mer relevant for læringsutbyttet. Vi har gitt innspill til denne høringen med gjennomførbarhet i baktanke, da vi ønsker retningslinjer som legger opp til et fulltidsstudium med relevant innhold av god kvalitet.

Samtidig ønsker vi at retningslinjene presiserer en maksgrense på 30 studiepoeng per eksamen. Dette er også foreslått å gjelde for sosionom- og barnevernspedagogutdanningene. Vi mener at et fag på mer enn 30 studiepoeng ikke legger til rette for et godt læringsutbytte. Vi håper derfor programgruppen tar dette med seg videre.

Vi ser også at retningslinjene ikke spesifiserer at studiet utgjør 180 studiepoeng. Vi anbefaler å inkludere dette.

Er det viktig å nevne særskilte grupper i formålet slik retningslinjen beskriver?

FO-Studentene svarer: Ja

Begrunnelse:

Å nevne særskilte grupper i formålet til retningslinjene synliggjør vernepleiernes kompetanse. Dette mener vi at er svært positivt for å avgrense og definere profesjonen. Klart definerte kunnskapsområder vil gjøre det lettere for arbeidsgivere å kunne etterspørre vernepleiernes spesifikke kompetanse, og det vil gjøre det lettere vernepleierne å begrunne relevansen av sin kunnskap opp mot ulike tjenester. Vi anbefaler derfor at retningslinjene nevner særskilte grupper i formålet.

Hvilke konsekvenser vil dette har for utdanningsinstitusjonene?

FO-Studentene anser setningen som lyder "Det skal legges til rette for studentmobilitet og det bør være mulighet for valgbart fordypningsemne i løpet av studiet" som å være motstridende. Et valgbart fordypningsemne legger til rette for ulikheter mellom utdanningsinstitusjonene. Både ulikheter i faglig innhold og i studieprogresjon er motstridende til å tilrettelegge for studentmobilitet. Vi mener at retningslinjene allerede tar godt hensyn til utdanningsinstitusjonenes autonomi, og at det her er viktigere å legge til rette for studentmobilitet. Vi håper at våre innspill tas til følge.

Er det andre høringsinnspill?

Overordnet mener vi at programgruppen har gjort et godt arbeid med retningslinjene til nå. Vi har likevel noen flere punkter som vi håper at tas til følge.

Dokumentet oppleves som noe inkonsekvent i betegnelse av brukergruppen. Vi oppfordrer til en språkvask der "bruker", "pasient" og lignende endres gjennomgående til "tjenestemottaker". FO-Studentene anbefaler også en

språkvask der "funksjonshemming" erstattes med "funksjonshemning". Dette er i tråd med språkrådets anbefalinger.

Vi i FO-Studentene ønsker også at "psykisk" foran "utviklingshemning" fjernes. Dette er i tråd med Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU) som konsekvent benytter "utviklingshemning" om både kognitive og fysiske hemninger, for å unngå misforståelser eller sammenligning med psykiske lidelser. Vi støtter NFU sin begrepsbruk og begrunnelse.

FO-Studentene ønsker også å spille inn "Learning disability nurse" som forslag til engelsk tittel. Dette er en internasjonalt anerkjent tittel med tilsvarende kompetanse. Det kan medføre at vernepleiere som arbeider i utlandet kan få anerkjennelse og uttelling for sin utdanning.

Med vennlig hilsen

Mari Lilleng
Rådgiver